

Libris

Respect pentru oameni și cărți

RADU GĂVAN

DIABOLI FRAGILI

M
PANDORA
M

Era cerul fără nori pe care îl priveau din când în când și mai era soarele roșu care îi făcea să-și plece privirile. Împrejmuit de dealuri în nord și vest, de valea de piatră în sud și de lacul cu apă neagră la est, se găsea satul. Un sat fără nume, locuit de oameni fără trecut sau viitor.

Într-o zi, în sat au sosit un bărbat palid și înalt, cu chipul osos și ochii mari, împreună cu soția sa, o femeie blondă foarte frumoasă, și fiul lor de cinci ani, un băiat cu părul drept, lung până la umeri, negru și lucios, așa cum îl aveau amerindienii. Bărbatul cunoștea limba franceză și le-a spus că face o călătorie împreună cu familia sa. Nu le-a dezvăluit destinația lor, dar i-a întrebat dacă ar putea înnopta în sat. Localnicii s-au mirat, căci satul era sărac și nu aveau niciodată oaspeți, dar nu au spus nu, mai ales că bărbatul plătea și banii erau întotdeauna bine-veniți într-un asemenea loc. I-au cazat într-o căsuță părăsită, le-au adus rogojini și pături, un opaiț, mâncare și băutură și bărbatul le-a mulțumit, apoi s-au retras toți trei în casă și s-au odihnit. După o vreme au ieșit și s-au plimbat prin sat, pe urmă bărbatul a rugat un localnic, pe care l-a plătit, firește, să le arate împrejurimile și omul i-a dus mai întâi la dealurile de lângă sat, care arătau ca și când ar fi fost cocoșele unor uriași îngropați, apoi au făcut un ocol și au văzut o vale adâncă și seacă ce șerpuia până departe în zare. Bărbatul s-a uitat la valea de piatră și și-a imaginat un copil mergând ani de-a rândul, singur prin soare, l-a văzut devenind bărbat, apoi l-a văzut îmbătrânind, târându-se pe piatră și murind, i-a văzut oasele albind și dispărând încet, până când nu a mai rămas nimic în urma lui. Femeia s-a uitat și ea și s-a

gândit că acolo fusese multă apă, dar acum îi era imposibil să-și imagineze așa ceva. Băiatul s-a uitat și a văzut dinozauri călcând apăsas și valea cutremurându-se, apoi a văzut oameni alergând după alți oameni, i-a văzut ajungându-i din urmă și căsăpindu-i, a văzut mațe și bucăți de carne și creier, sânge prelingându-se pe piatră și înroșind-o, a auzit țipetele victimelor și urletele ucigașilor, apoi însoțitorul lor le-a spus ceva și valea a redevenit albă, iar liniștea s-a întors. Au plecat și după o vreme au ajuns la un lac mare, cu apă neagră, despre care localnicul a spus că nu are fund, și acolo se înecaseră câțiva copii, chiar și bărbați și femei, și trupurile lor nu fuseseră niciodată găsite. Lacul acela ducea spre iad, le-a spus superstițios, uitându-se ca o babă speriată, dar niciunul dintre însoțitorii săi nu a râs sau a făcut vreo remarcă spirituală, dimpotrivă, ca și când i s-ar fi făcut dintr-odată frig, bărbatul s-a zgribulit și l-a rugat să-i ducă înapoi în sat, ceea ce ghidul lor a acceptat bucuros, pentru că nu-i făcea vreo plăcere să vadă lacul acela, dar bărbatul îl plătise bine și nu ar fi fost corect să nu le arate unul dintre punctele de interes ale locului, mai ales că și așa erau puține.

Când s-au întors, se înnoptase. Bărbatul și familia lui au mers la culcare, în timp ce localnicul s-a dus să stea de vorbă cu mai mulți prieteni în fața casei unuia dintre ei. Au fumat, au băut și au discutat despre bărbatul alb și soția lui blondă și frumoasă, mai mult despre ea și despre cum le-ar plăcea să o fută, apoi ghidul a spus că bărbatul alb era un tip cumsecade și plătea bine, ceea ce însemna că avea ceva bani, iar cuvintele lui au plutit între ei ca un abur negru, rău prevestitor, și o vreme au băut în tăcere, în timp ce conștiința lor devenea una singură, o conștiință comună compusă din două idei, de fapt două imagini principale, alcătuite la rândul lor din mai multe imagini secundare, și anume: banii bărbatului și sexul femeii. Cum aveau să ajungă la ele era mai puțin important și implica

probabil uciderea bărbatului, apoi siluirea femeii și, la sfârșit, aruncarea trupurilor în lacul fără fund. Și copilul? Copilul nu apărea în gândurile lor, ca și când n-ar fi existat.

Apoi, tăcerea a fost sfâșiată de un țipăt și toate gândurile ucigașilor s-au topit și au redevenit oameni. S-au ridicat împleticindu-se de pe pământul tare și au așteptat, privindu-se ca niște vite, încremeniți în propria prostie. După câteva clipe l-au văzut pe băiat alergând doar în chiloți pe drum, țipând și dând din mâini ca și când ar fi fost atins de nebunie, l-au privit uluiți zburând prin fața lor fără să-i vadă, după care a dispărut în noapte și chiar atunci, ca și când s-ar fi întors din viitor, a apărut în urma lui din întuneric o copie adultă a băiatului, alergând cu părul în ochi, gol pușcă, un bărbat cu o pulă impresionantă, aici au fost cu toții de acord, pentru că în privința identității bărbatului declarațiile lor erau confuze. Unii spuneau că era tatăl băiatului, alții că era un demon care îi luase locul, câțiva că era spiritul băiatului care călătorise în viitor și acum se întorsese să-și ucidă copia din trecut. Totul s-a petrecut foarte repede și abia când și bărbatul s-a pierdut în beznă s-au dezmeticit și s-au dus după ei. I-au urmărit o vreme, dar era întuneric, iar ei erau beți și picioarele îi trădau, deși frica le trezise mințile amorțite de băutură. Când i-au ajuns, erau deja lângă lac. L-au văzut pe bărbat prinzându-l pe băiat, apoi i-au auzit râsetul și pentru o clipă au înghețat, pentru că, și aici din nou erau de acord, acela nu era un râs de om, ci unul care urca și se răspândea din adâncurile iadului, după care și-au revenit și s-au apropiat de ei și i-au văzut bine. Bărbatul își îmbrățișa fiul și plângea și râdea ca un nebun, pe urmă s-au repezit să-i prindă și bărbatul a urlat ceva, nimeni nu a înțeles ce, apoi s-a apropiat și mai mult de apă, ținându-și copilul la piept; băiatul a țipat și s-a zbatut, dar tatăl său îl ținea strâns, șoptindu-i numele la nesfârșit — *Adam, Adam, Adam...*, și atunci trei dintre bărbați s-au aruncat spre

ei, l-au apucat și l-au tras pe băiat, iar tatăl i-a dat drumul ori l-a scăpat și a căzut în apă și a dispărut din fața lor și nici unul dintre localnici nu s-a aruncat în apă după el.

Când s-au întors în sat, oamenii se strânseseră în fața casei și vorbeau în șoaptă. Trei bărbați, chiar cei care îl salvaseră pe băiat, împreună cu două femei, au intrat înăuntru, în timp ce alți câțiva l-au dus pe copil de acolo. Bărbații au văzut că femeia fusese sugrumată și, cu toate că avea pielea gâtului vânătă și ochii larg cășcați, s-au gândit că era încă frumoasă. Apoi, una dintre femei s-a aplecat și i-a închis pleoapele, iar bărbații au ieșit din colibă.

„De obicei, cărțile mari nu vorbesc despre un subiect anume, dimpotrivă, subiectul în sine este doar un pretext pentru scriitor pentru a-și dezlănțui demonii, de a scoate ceva cu adevărat ieșit din comun din el și de a înfățișa lumii acel ceva într-un act de dăruire totală, pentru că o carte mare poate fi orice, mai puțin un act egoist. Din contră, este o dovadă de generozitate supremă. O capodoperă literară nu poate fi creată de un om obișnuit, pentru că este nevoie de o forță narativă ieșită din comun, de o deschidere și de o putere de înțelegere mai presus de obișnuit, de o viziune extraordinară, este nevoie de geniu pentru a produce un efect pe măsură.”

Filip Romain, laureat al Premiului Internațional

Emile Lugano

Interviu pentru revista Artist

Violența este un element comun, definitoriu chiar, aș spune, al scrierilor dumneavoastră. De ce ați ales violența, partea întunecată a vieții? De fapt, este întunericul o alegere?

Eu nu am ales violența, așa cum nici violența nu m-a ales în vreun fel. Pur și simplu violența este acolo, în noi, singurul adevăr universal valabil. Dragostea pălește când și când, umanitatea dispare uneori. Ce rămâne, ce pulsează întotdeauna este violența.

Oamenii sunt fragili, niște păpuși din porțelan, gata oricând să se spargă. Nu cred că trebuie să respingem întunericul, mai mult, ar trebui să îl acceptăm ca fiind parte din noi. Va veni o zi în care toată această violență acumulată de-a lungul timpului va răbufni și ne va obliga să ne privim în față adevărata natură. Unii dintre noi o vor accepta și vor merge mai departe cumva, alții vor înnebuni și vor cădea.

Nu e o viziune cam sumbră? Poate chiar exagerată?

Rămâne de văzut, nu-i așa?

Ați dori să ne spuneți câte ceva despre următoarea dumneavoastră carte? Acum, că ați fost distins cu Premiul Lugano, este de la sine înțeles că așteptările sunt enorme. Vă simțiți presat în vreun fel de așteptările cititorilor, ale criticii?

Era inevitabilă apariția unei oarecare presiuni, nu știu dacă neapărat enormă, depinde de cum o receptezi tu, ca autor. Oamenii știu că ai câștigat un premiu important, te judecă altfel, mai aspru. Apare întrebarea – *Și-a meritat premiul? Hai să vedem de ce e în stare*. E logic. Odată ce ajungi pe un pedestal, se vor găsi destui care să încerce să te dea jos. De obicei fac asta cei care au ratat acolo unde tu ai reușit. Pe de altă parte, doar eliberându-te pe cât posibil de așteptările celor din jur poți crea ceva real, care să îți aparțină numai ție în primă instanță. Acest egoism, hai să-i spunem creativ, este absolut necesar. Dacă te raportezi la alții, dacă încerci să-i mulțumești, vei eșua, pentru că scrisul tău va fi guvernat de frică. Sub nicio formă nu trebuie să lași frica să te conducă. Îți poate fi doar companion uneori, pentru o scurtă perioadă. În rest e doar joacă. E adevărat, când așteptările cresc, tinzi să înlocuiești joaca, să te iei în serios. O greșală fatală, după părerea mea.

Cât despre următorul meu roman, vă pot spune că este aproape terminat. Se va numi *Diavoli fragili* și vorbește, printre altele, despre răul din noi și din jurul nostru. Uneori este unul și același lucru, nu credeți? Găsesc fascinantă această sforțare a oamenilor de a fi morali, buni. Răul în sine nu este un fenomen haotic. Nimeni nu crede despre sine că e rău. Nu cu adevărat. E o ipocrizie, oamenii sunt ipocriți. În clipa în care vom accepta răul ca fiind parte din noi vom fi liberi.

Cam atât vă pot spune în acest moment. Nu îmi place să vorbesc prea mult despre un roman câtă vreme este în lucru. Povestea se scrie în timp ce vorbim. Ca în viață, nu? Noi stăm aici discutând, în timp ce viața curge pe lângă noi, prin noi. Nimic nu poate opri viața, nici povestea, oricât am vorbi despre ea.

Premiul Lugano pentru literatură este considerat a fi unul dintre cele mai prestigioase din domeniu. Contează atât de mult un premiu? Ce importanță au premiile pentru dumneavoastră?

Da, contează. Un premiu suficient de important te ajută, mai ales dacă ești la început. Te ridică din mulțime, te face vizibil, îți aduce un plus de prestanță, lumea te privește altfel. Să fim serioși, sunt atâția autori, unii foarte buni chiar, aveți idee cât de greu este să atragi atenția cititorilor? Am fost incredibil de norocos ca al doilea roman al meu (*n.a. Malchance*) să fie tradus și să fie remarcat de Fundația Emile Lugano, care decernează premiul. Cineva de acolo l-a citit, i-a plăcut și l-a propus și celorlalți membri ai comisiei. Într-o seară am fost anunțat de către editorul meu că am câștigat. Era foarte bucuros, chiar dacă încerca să ascundă asta, dar eu oricum nu puteam să mă conectez la fericirea lui. Îi auzeam vocea și țin minte că tremuram ca și când s-ar fi scurs toată viața din mine și aș fi îmbătrânit brusc.